D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi
Cilt:14, Sayı:2, Yıl:1999, ss:197-214

DÜNYADA SOSYAL GÜVENLİKTE ALTERNATİF REFORM ARAYIŞLARI

Hüseyin AKYILDIZ(*)

ÖZET

Dünyada gelişmiş ülkelerde dahi sosyal güvenlik kuruluşları finansman krizi içerisindedir. Ülke ekonomilerinde yaşanan kriz, nüfusun gittikçe yaşlanması, sağlık hizmetlerinin fiyatlarında yaşanan sürekli artış ve toplanan fonların etkin değerlendirilememesi gibi olgular sosyal güvenliğin finansman krizinin başlıca nedenlerini teşkil etmektedir. Ayrıca mevcut sistemler, sosyal güvenlik hizmetinin üretimi açısından da etkinlik problemiyle karşı karşıyadırlar. Bu nedenle sosyal güvenlikte alternatif çözümler önerilmektedir. Bu bağlamda 1970'li yılların ortalarından itibaren dünya konjonktürüne hakim olan liberal düşünce ortamı, "bireysel sorumluluk" a öncelik veren reform alternatiflerini ön plana geçirmektedir. Ancak bu süreç ile sosyal devletin iç dinamikleri çelişmektedir.

1. Giriş: Sosyal Güvenlikte Reform Arayışlarının Nedenleri

1.1. Reform Arayışlarının Düşünsel Boyutu

Sosyal güvenlik ihtiyacı insanlık tarihi kadar eskidir. Sözkonusu ihtiyaç tarihin çeşitli dönemlerinde çeşitli siyasal, sosyal ve iktisadi yapılanmalara paralel olarak değişik yöntemler çerçevesinde giderilmeye çalışılmıştır. Başlangıçta kabile içi yardımlaşma; daha sonra sırasıyla, aile içi dayanışma ve yardımlaşma, dini inanç ve diğer güdülerle birey ve devletçe fakirlere yapılan yardımlar ve son olarak da orta çağda meslek kuruluşları çerçevesinde gerçekleştirilen yardımlaşmalar sanayi devrimi öncesi başvurulan başlıca sosyal güvenlik yöntemlerini teşkil etmiştir. Ancak sanayi devrimi sonrası ortaya çıkan iktisadi, sosyal ve siyasal şartlar sosyal güvenlik açısından yeni bir durum ortaya çıkarmış ve sosyal güvenlik ihtiyacının giderilmesinde bu geleneksel yöntemler büyük ölçüde önemini kaybetmiştir.(Dilik, 1991: IX)

Esasen sosyal güvenliğin insanlığın çok eskiden beri hissettiği bir ihtiyaç olmasına rağmen; gerek kavram ve gerekse modern manada bir sistem olarak doğuşu ve insanlığın bilincinde tezahür edişi sanayi devriminin ortaya çıkışını beklemiştir. 18. yüzyılın ortalarında gerçekleşen sınai devrim ve bu devrimin siyasal alanda yol açtığı 1789 Fransız Devrimi yepyeni bir dönemin doğuşuna yol açmıştır. Böylece siyasal, sosyal ve iktisadi alanda bütün boyutlarıyla ortaya çıkan liberal toplum düzeni bir taraftan yoğun sermaye birikimine ve diğer taraftan da geçim aracı olarak emek gücünden başka bir imkana sahip olmayan sefalet içerisinde yaşamlarını sürdürebilme mücadelesi veren büyük bir işçi kitlesinin doğumuna neden olmuştur. Bu dönemde, teknolojik düzeyin düşük olması, uzun çalışma sürelerinin mevcudiyeti ve

(*) Yrd.Doç.Dr., S.D.Ü., İ.İ.B.F.

ücretlerin çok düşük olması gibi nedenlerle, işçilerin iş kazalarında yaşamlarını yitirdikleri yada sakat kaldıkları; fizyolojik ve sosyo-ekonomik nedenlerle çalışamadıkları dönemlerde yaşam imkanlarından tümüyle yoksun kaldıkları ve sefalet ücreti nedeniyle ailevi yükümlülüklerinin daha da ağırlaştığı yoğun bir güvensizlik ortamı ortaya çıkmıştır. Sonuçta, bu gelişim toplumlarda çalışma hakkı, milli gelirden yeterli bir pay alma ve sosyal güvenlik gibi çeşitli taleplerin doğuşuna neden olmuştur.

Ortaya çıkan bu siyasal, sosyal ve ekonomik süreç modern sosyal güvenlik anlayış, bilinç ve sistemlerinin doğuşunun başlangıç noktasını teşkil etmiştir. Nitekim bu anlamda 1880-1890 tarihleri arasında Bismarck tarafından geliştirilip yürürlüğe konulan Alman Sosyal Sigortalar Mevzuatı ilk ve önemli bir başlangıcı simgelemektedir. Ayrıca Bismarck'ın hazırladığı reformlarda; devletin, milli geliri tüm vatandaşların, özellikle yoksulların yaşamlarını iyileştirici yönde yeniden dağıtıma tabi tutmakla yükümlü kılınması diğer bir önemli gelişmeyi teşkil etmektedir. (Güzel, 1993: 25-27) Bu bağlamda bu gelişmeler hem sosyal sigorta mevzuatı ve hem de "yeniden gelir dağıtımı" boyutlarıyla "sosyal devlet" modelinin belirmeye başladığı bir süreci temsil etmektedir.

Ancak hem sosyal devletin ve hem de sosyal güvenliğin modern manada bütün anlam ve boyutlarıyla vücut bulması 1929 dünya ekonomik krizine tepki olarak ortaya çıkan Keynesyen devrimi beklemiştir. İktisadi ve sosyal hayata devlet müdahalesini öngören Keynesyen devrim ile birlikte, sosyal devlet, hem bilimsel bir gerekçeye ve hem de makro-ekonomik düzeyde "talep yönetimi" vasıtasıyla bütün ekonomik büyüklükleri ayarlayacak iktisat politikalarına kavuşmuştur. Aynı gelişime paralel olarak sosyal güvenlik alanında da Keynesçi bir iktisatçı olan William Beveridge, mahiyetindeki komisyon üyeleri ile birlikte 1942 yılında kendi deyimiyle "sosyal devrim" olarak nitelediği bir model ortaya koymuştur. Böylece bu model Keynes'in iktisadi alanda yaptığı devrimin sosyal güvenlik alanındaki bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. (Flora ve Heıdenheımer, 22; Phıllıps, 1969: 277; Taylor-Gooby ve Dale, 1981: 73)

Gerçekten de Keynes 20. yüzyıl endüstri hayatında baş gösteren yoksulluk problemini liberal kapitalist toplum düzenine bağlamış ve devlet müdahalesini gerekli görmüştür. Aynı bağlamda Beveridge de işsizlik, ölüm, yaşlılık, malullük ve hastalık gibi yoksulluğa yol açan bütün sosyal riskleri modern toplumdaki çarpıklıklara bağlamış ve bireylerin bu risklere karşı korunmasında devleti sorumlu tutmuştur. (Dilnot, 1989: 240-241) Böylece sosyal güvenliğin bireyden ziyade devletin görevi olduğu bir düşünce ortamı doğmuştur.

Esasen sosyal güvenliğin, bir insan hakkı ve devlet görevi olarak kamu sorumluluğu dahilinde algılanması sürecinin oluşumunda tek neden Beveridge modeli değildir. Bu oluşuma katkıda bulunan birer gelişme olarak, burada,

Amerika'da liberal doktrinin ölüm fermanı olarak nitelendirilen 1935 tarihli "Sosyal Güvenlik Yasası"nı ve 1938 yılında yoksulluğa köklü bir çözüm yolu sunan Yeni Zellanda sosyal güvenlik sistemini de unutmamak gerekir. (Güzel ve Okur, 1992: 24; Gordon, 1990: 2)

Netice itibariyle liberal toplum düzeninin ortaya çıkardığı toplumsal çarpıklıklar karşısında toplumda yükselen sosyo-ekonomik eşitlik ve sosyal güvenlik talepleri genel boyutuyla sosyal devletin ve spesifik boyutuyla modern sosyal güvenlik sistemlerinin doğuşu ve gelişimine yol açmış ve Keynesyen devrimle birlikte ortaya çıkan düşünce ortamı da sözkonusu sistemlerin yepyeni anlam ve boyutlar kazandığı bir süreç olmuştur.

Böylece sosyal güvenliğin hem uluslararası belgelerde ve hem de ülke anayasalarında bir insan hakkı ve devlet görevi olarak tanımlandığı bir dönem ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yakın zamanlara kadar sosyal güvenlik alanında kamu sorumluluğu hızla genişlemiş ve devlet geniş yükümlülüklerle donatılmıştır.

1970'li yılların ortalarına kadar tartışmasız tek alternatif olan Keynesyen iktisat politikaları çerçevesinde sosyal güvenlik harcamaları, devletin tam istihdamı sağlama ve milli geliri artırma yöntemi olarak "toplam talep yönetimi"nin temel unsurlarından birisini teşkil etmiştir. İktisadi ve sosyal amaçların çakıştığı sözkonusu bu süreçte hem iktisadi büyüme devam etmiş ve hem de toplumlar sosyal güvenlik harcamalarına daha fazla pay ayırmışlardır. Örneğin, 1960-1975 yılları arasında, 25 yıllık dönemde, bir çok OECD ülkesinde gayri safi milli hasıla içerisinde sosyal güvenliğe ayrılan pay 2-2,5 kata kadar artmıştır. (Akyıldız, 1995: 82) Ayrıca bu dönemde kamu sorumluluğunun genişlemesine paralel olarak toplam kamu gelir ve giderleri büyük ölçüde artış kaydetmiştir. Örneğin, İngiltere'de 1937 yılında toplam kamu gelirlerinin gayri safi milli hasıla içerisindeki payı % 23,8 iken; bu oranın 1975'te % 46,6'ya ve yine aynı yıllar itibariyle toplam kamu harcamalarının payının da % 25,7'den % 57,9'a tırmandığı görülmektedir. (Gough, 1979:77,95)

Ancak 1970'li yılların ortalarına gelindiğinde yüksek işsizlik, yüksek enflasyon ve iktisadi daralmanın birlikte tezahür ettiği çok ağır bir iktisadi kriz aniden patlak vermiş ve sözkonusu krizin aşılmasında Keynesyen politikaların pek sonuç vermemesi tekrar klasik liberal politikaların popülarite kazanmasına neden olmuştur.

Bu gelişimle birlikte; makro-ekonomi politikasının sadece enflasyonun düşürülmesi amacıyla sınırlandırıldığı, tam istihdamın ve iktisadi büyümenin

sağlanması amacının piyasa mekanizmasına devredildiği, dış ticaretin serbestleştirildiği, kamu yükümlülüklerinin daraltıldığı ve "laisses faire" (bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler) politikasına geri dönüldüğü bir süreç ortaya çıkmıştır. Bu günkü popüler kavram ile ifade edecek olursak; bu süreç liberalleşme ve globalleşme sürecidir. Sözkonusu bu süreçte kamu sorumluluğuna öncelik veren düşünce ortamı terk edilerek bireysel sorumluluğa öncelik veren bir düşünce ortamına geçilmiştir. İşte bu dönüşüm mevcut sosyal güvenlik anlayış ve politikalarının gözden geçirilmesi ve mevcut problemlerin çözümünde alternatif arayışlarının sosyo-ekonomik boyutunu teşkil etmektedir.

1.2. Sosyal Güvenliğin Finansman Krizi

Sosyal güvenlikte reform arayışlarının temel nedenlerinden birisi sosyal güvenliğin içerisinde bulunduğu finansman krizidir. Sözkonusu krizin ilk olarak Amerika, Fransa ve Belçika gibi gelişmiş ülkelerde ortaya çıkıp daha sonra Hollanda, Norveç ve İsrail gibi ülkelerde yaygınlık kazanması problemin ağırlığı açısından büyük bir anlam ifade etmektedir. (Batırel vd., 1993: 76)

Sosyal güvenliğin finansman krizine yol açan nedenler makro ve mikro boyutlar içerisinde katagorize edilebilir.

1.2.1. Finansman Krizinin Makro Boyutları

Sosyal güvenliğin finansman durumunu çıkmaza sokan makro nedenler ülkeden ülkeye az çok farklılıklar arzetmesine rağmen; ağırlıklı olarak bütün ülkeler için ortak hüküm ifade eden nedenler dört alt başlık altında incelenebilir.

1.2.1.1. İktisadi Kriz

1970'li yılların ortalarında patlak veren iktisadi kriz halen bütün dünyada etkisini sürdürmektedir. Yüksek enflasyon, yüksek işsizlik ve ekonomide durgunluk sosyal güvenliğin finansal durumunu negatif yönde etkileyen üç boyutu teşkil etmektedir.

İşsizlik oranının tırmanış göstermesi, sosyal sigorta kuruluşlarının prim gelirlerini azaltırken işsizlere ödenen işsizlik ödenekleri ve yardımların miktarını artırmaktadır. İşsizlik düzeyi gelişmiş ülkelerde 1970'li yılların ortalarından itibaren tırmanmaya başlamış ve 1995 yılı itibariyle Japonya ve Avusturya hariç diğer ülkelerde % 6 ile % 12 arasında değişen oranlara ulaşmıştır. Sözkonusu çoğu ülkede işsizlik oranı % 10 civarındadır. Anılan oranların 2000 yılında da bazı ülkelerde 1 veya 2 puan düşerek ve bazı ülkelerde de artış kaydederek, mevcut düzeylerini sürdüreceği beklenmektedir. (Akyıldız, 32) Bu durum, işsizliğin sosyal güvenliğin finansmanı üzerindeki baskısının devam edeceğini göstermektedir.

Yüksek enflasyonist dönemlerde mevcut işsizliğin baskısı altında ücret artışlarının enflasyon oranlarının altında seyretmesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla enflasyon bir taraftan sosyal güvenlik harcamalarının artışına neden olurken; aynı zamanda reel prim gelirlerinin düşmesi sonucunu doğurur. Özellikle sağlık harcamaları ve ayni hizmet olarak yapılan giderlerin sözkonusu olduğu alanlarda bu süreç büyük önem arzetmektedir.

Ayrıca mali bütçe açıkları ile sosyal güvenlik harcamaları arasında pozitif bir ilişkinin olduğu ifade edilebilir. Bu da bütçe açıkları nedeniyle ekonomide yüksek faiz bankası; yani krizin ağırlaşması anlamına gelir. Ekonomik kriz sürecinde ise sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman açıkları kaçınılmazdır. (Akyıldız, 32)

Dünya ekonomisine göz atıldığında dünyadaki mevcut durgunluğun devam edeceği anlaşılmaktadır. Son yıllarda Avusturya ve Japonya hariç diğer gelişmiş ülkelerin mevcut işsizlik oranlarını % 5'e çekecek bir ekonomik performans sergileyeceği beklenmemektedir. (Akyıldız, 32; DPT, 1996: 13,67) Bu durumda yüksek işsizlik, düşük iktisadi büyüme hızı ve nispeten kontrol altına alınmış enflasyonist bir ortamda sosyal güvenlik sistemlerinin finansman krizinin devam edeceğini ifade edebiliriz.

1.2.1.2. Nüfusun Gittikçe Yaşlanması

Teknolojik ilerlemelerin sağladığı refah artışı ile birlikte ortalama insan ömrü uzamakta; buna karşılık doğumlar azalmakta ve sonuç olarak nüfus gittikçe yaşlanmaktadır.

Nüfusun yaşlanması emek arzını daraltıcı tesir icra etmekte ve dolayısıyla aktif/pasif sigortalı dengesini negatif yönde etkilemektedir. Özellikle gelişmiş OECD ülkeleri için bu durum büyük önem arzetmektedir. Yaşlıların genel nüfus içerisindeki payı hızla artmaktadır. Örneğin Kanada'da 65 yaşın üzerindeki nüfusun 15-64 yaş arası nüfusa oranı 1980'de % 14,1 iken 2030 yılında sözkonusu oranın % 37,3'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. Mevcut bu demografik değişim sonucu olarak Kanada'da milli gelir içerisinde emekli aylıklarına ayrılan pay 1984'te % 6,1 iken 2030 yılında % 15,8'e tırmanacaktır. Bu durum diğer OECD üyesi çoğu gelişmiş ülkeler için aşağı yukarı aynen geçerlidir. (Akyıldız, 28,29) Bu durumda demografik değişimin sosyal güvenliğin finansman krizinin en önemli nedenlerinden bir diğerini teşkil ettiğini ifade edebiliriz.

1.2.1.3. Sağlık Hizmetleri Maliyetlerinin Artışı

Tıpta yaşanan teknolojik gelişmeler, uzmanlaşmanın boyutlarının gelişmesi, yeni bazı hastalıkların ortaya çıkışı ve daha kaliteli sağlık hizmeti talebinin ortaya çıkışı; buna karşın sağlık alanında çalışanların ücretlerinin

artışı, sağlık hizmetlerinin maliyetini artırarak, sosyal güvenliğin finansmanını negatif yönde etkilemektedir. (ILO, 1986: 7-8)

2040 yılına kadar, sağlık harcamalarının Avustralya, Kanada, Fransa, Japonya, Hollanda, İsveç, İngiltere ve Amerika'da sosyal harcamalar içerisinde sosyal güvenlik aylık ödemelerinden sonra en yüksek düzeyde artış gösterecek harcama kalemini teşkil edeceği tahmin edilmektedir. (Hageman ve Nıcolettı, 1989: 36; Oecd,1992)

1.2.1.4. Sosyal Güvenliğin Finansman Krizinin Diğer Nedenleri

Sosyal güvenliğin finansmanını negatif yönden etkileyen diğer nedenleri şu şekilde sıralayabiliriz:

(1) Sosyal, siyasal ve moral sebeplerle sosyal güvenlik kapsamının ülke imkanlarını aşacak derecede genişlemesi. Bu durum özellikle Belçika, İsrail, İspanya ve Meksika'da ortaya çıkan krizlerin sebeplerinden birini teşkil etmiştir. (Batırel vd., 76)

(2) İnsancıl sebepler yanında özellikle politik çıkar sağlamak amacıyla sosyal gelirlere hak kazanma koşullarının, sözkonusu sosyal gelirlerin ve kamu yardımlarının sürekli genişleme eğilimi göstermesi. Özellikle OECD ülkelerinde pasif sigortalı birey başına reel sosyal gelir artış oranının fert başına reel milli gelir artış oranının üzerinde seyrettiği görülmektedir. (Akyıldız, 33-36) Bu durum milli gelir içerisinde pasif sigortalıların gelirlerinin toplumun diğer kesimleri aleyhine hızla genişlediğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla sosyal güvenlik sistemince sağlanan aylık ödemelerinin aşırı şekilde genişlemesi sosyal güvenliğin finansman krizinin diğer bir boyutunu yansıtmaktadır. Ayrıca hak kazanım ve gelir olarak sürekli genişleme eğiliminin var olduğu diğer bir alan kamu yardımlarıdır. Kamu yardımları daha önceleri sadece yoksul bireyleri kapsarken; zamanla belirli şartlara haiz bireylere gelir ve servet durumuna bakılmaksızın sağlanır olmuştur. Bu gelişime uygun olarak gelişmiş ülkelerde kamu yardımlarının gayri safi milli hasıla içerisindeki payının genişleme istidadı gösterdiği görülmektedir. (Akyıldız, 37-38)

(3) Siyasal-toplumsal yaşam içerisinde yeni yardım türlerinin ortaya çıkması. Özellikle batı ülkelerinde boşanma nedeniyle tek ebeveynli ailelerin çoğalması ve buna yönelik yapılan yeni düzenlemeler bu gelişime güzel bir örnek teşkil etmektedir. (ILO, 8)

(4) Çeşitli mülahazalarla özellikle politik hesaplarla erken emeklilik uygulamalarına gidilmesi (Dilik,1991:10; Keiler, 1978:1) Bu durum sosyal sigorta kuruluşlarının aktif/pasif dengesini bozmakta ve finansman krizinin önemli bir nedenini teşkil etmektedir.

(5) Emeklilik yaşının erkeklere nazaran kadınlarda daha düşük olduğu ülkelerde emek arzı içerisinde kadın çalışanların payının artışı. Bu durum da sosyal güvenlik sistemlerinin finansmanını, az ya da çok zaman içerisinde negatif etkileyen bir olgudur. (Akyıldız, 40-42)

1.2.2. Finansman Krizinin Mikro Boyutu

Sosyal güvenlik kuruluşları fonlarının düşük faizli kredi kaynağı olarak devletçe kullanımı dünyanın her tarafında yaşanan bir vakıadır. Örneğin en gelişmiş sanayi ülkelerinden birisi olan Amerika Birleşik Devletleri'nde dahi kamu çalışanlarına ait fonların çoğunun eyalet ve kentlerde bütçe açıklarının kapatılmasında kullanıldığı görülmektedir. (Drucker, 1994: 111) Ayrıca sekiz Latin Amerika ülkesi üzerinde yapılan bir incelemede de sadece üç emeklilik fonunun reel getiri sağladığı tespit edilmiştir. (Schulz, 1993:72) Bu durum sosyal güvenliğin finansman krizinin yine önemli bir boyutuna ışık tutmaktadır.

1.2. Sosyal Güvenliğin Etkinlik Problemi

Herşeyden evvel asgari yaşam garantisi anlamına gelen sosyal güvenlik; yoksulluğu ortadan kaldırmayı, en çok kişinin en fazla mutluluğunu sağlamayı ve gelir dağılımında sosyal adaletin tesis edilmesini amaç edinmiş olan sosyal politikanın en önemli bir alt disiplinini teşkil etmektedir.

Bu anlamda sosyal güvenlik sistemleri hem toplumda yoksulluğu ortadan kaldırma ve hem de sosyal adaleti hayata geçirme işlevini etkin şekilde yerine getirmelidir. Ancak mevcut deneyimlere bakılacak olursa; sosyal güvenlik sistemlerinin her iki işlevde de yetersiz kaldığı görülmektedir. Örneğin Amerika'da 1970'li yılar boyunca devletçe yapılan büyük harcamalarla yürütülen 44 yardım programına rağmen; yoksulluk sorununun ağırlaştığı yolunda bulgular mevcuttur. (Barry, 1989: 181-183; Naisbitt ve Aburdene, 156)

Sosyal güvenliğin yoksulluk probleminin çözümünde yetersiz kalması aşağıda belirtilen üç nedene bağlanmaktadır: (ILO, 5)

(1) Sosyal güvenlik sistemlerinin aşırı bürokratik ve karmaşık olması;

(2) Bazı hakların istihdam edilme şartına bağlanması;

(3) Sosyal güvenliğin part-time çalışanların, tehlikeli işlerde çalışanların, düşük ücretlilerin, kadınların, sakatların ve etnik azınlıkların ihtiyacına cevap vermemesi.

Toplumun yoksul kesimleri örgütsüz ve güçsüz oldukları için sosyal güvenlik alanına ayrılan toplumsal kaynaktan yeterince pay alamamaktadırlar. Bunların yerine siyasal, kitlesel ve nüfuza dayalı gücü olan kesimler siyasal süreci etkileyerek daha fazla pay almaktadırlar. (Barry, 32) Dolayısıyla bu durum hem yoksulluk sorununun devam etmesi ve hem de yoksul kesimlerden

orta kesime gelir akımına neden olarak sosyal adaletin gerçekleşmemesi sonucunu doğurmaktadır.

Sonuç itibariyle mevcut sosyal güvenlik sistemleri en az ihtiyacı olanlara en çok, en çok ihtiyacı olanlara en az hizmet veren kurumlar bütünü görünümündedir.

2.Sosyal Güvenlikte Önerilen Reform Alternatifleri

Dünya ülkeleri ekonomilerinin içerisinde bulunduğu iktisadi durgunluk, yüksek işsizlik, yüksek enflasyon, demografik değişimde ortaya çıkan negatif eğilim, sosyal güvenlik sistemlerinin içerisinde bulunduğu sürekli genişleme dinamizmi ve büyük harcamalara rağmen mevcut sistemlerin sosyal adaletin tesisinde yeterince işlev icra edememeleri bütün dünyada yeni alternatif arayışlarının temel nedenlerini teşkil etmektedir.

OECD ülkelerinde yaşlı nüfusun bağımlılık oranının 1984 yılı itibariyle ortalama % 18.9'dan 2030 yılı itibariyle %33.3'e çıkacağı; buna karşın, aynı yıllar itibariyle, emekli aylıklarının milli gelir içerisindeki paylarının %10.3'den % 18.3'e çıkacağı dikkate alınacak olursa; mevcut sosyal güvenlik sistemlerinin finansman krizinin gittikçe derinleşeceği görülmektedir. (AkyıldıZ, 28-29)

İşte, bu nedenle, başta gelişmiş batı ülkeleri olmak üzere, şimdiden çeşitli reform alternatifleri üzerinde durulmaktadır. Bu alternatifleri ana hatlarıyla dört başlık altında ele alabiliriz.

2.1. Mevcut Sistemlerin Islahı

Mevcut sistemlerin ıslahında iki alt alternatif sözkonusudur. Birincisi, sistemlerin aktüaryal (gelir-gider) dengelerinin sağlanması konusunu ve ikincisi ise finansman yöntemini içermektedir.

2.1.1. Aktüeryal Dengenin Sağlanması

Mevcut sistemlerin aktüeryal dengelerinin sağlanması için gelir kaynaklarının artırılması ve harcamaların azaltılması yönünde tedbirler alınmaktadır. Bu durum, mevcut prim gelirlerinin artırılması; buna karşın, sağlanan ödenek ve aylıkların azaltılması anlamına gelmektedir.

Gelişmiş batı ülkelerinin çoğunda emeklilik yaşı ve prim ödeme gün sayısının artırılmasına yönelik tedbirler devreye sokulmaktadır. Başta İsveç, Hollanda, İtalya, Finlandiya, Almanya ve Fransa olmak üzere; bir çok ülkede şiddetli toplumsal muhalefete rağmen; bu tür politikalara başvurulmaktadır.

Almanya'da 35 yıl prim ödeme şartıyla erkeklerin 63 ve kadınların 60 yaşında emekli olmaları mümkün iken; 1992 yılında yürürlüğe sokulan

emeklilik reform yasası ile sözkonusu yaş sınırlarının 2001 yılına kadar tedricen 65 yaşına yükseltildiği görülmektedir. Yeni Zelanda'da emeklilik yaşının 1 Nisan 1992 tarihinden itibaren 60 yaşından 61'e yükseltildiği ve daha sonra da mevcut yaş sınırının her 6 ayda bir 3 ay yükseltilerek 2001 yılından itibaren 65 yaş uygulamasına geçilmesinin sağlandığı; Avusturya'da da 1991 nisanından sonra çalışanların daha geç emekli olmaları halinde, erkekler için 65-70 yaş arasında ve kadınlar için 60-65 yaş arasında emekli aylıklarının geciktirilen her bir yıla karşılık % 3 oranında ve erkeklerin 70; kadınların 65 yaşından sonra emekli olmaları durumunda da her yıla karşılık % 5 oranında artırıldığı; çeşitli düzenlemeler yoluyla geç emekliliğin teşvik edildiği gözlenmektedir. Ayrıca Yunanistan'da prim ödeme gün sayısının 4050'den 1993 itibarıyla 4350'ye ve 1994 yılı itibariyle de 4500'e çıkarıldığı müşahade edilmektedir. (ISSA, 22-23) Benzer uygulamaların diğer gelişmiş batı ülkelerinde de yaygınlık kazandığını hemen vurgulamalıyız.

Sosyal güvenliğin finansman krizinin çözümüne yönelik tedbirlerin ikinci boyutu, harcamaların kısılması yönündedir. Bu amaçla, yine çoğu batı ülkesinde sosyal güvenlik ödenek ve aylıklarının kısıtlanması yolunda düzenlemelere gidilmektedir. Örneğin Almanya'da son emeklilik reform yasası ile emekli aylıklarının brüt ücret artışlarına paralel olarak artırılmasına son verilmiş ve sözkonusu artışa ilişkin olarak ortalama vergi düzeyi ve sosyal güvenlik primlerini dikkate alan bir "net" kavramı devreye sokulmuştur. Yeni Zellanda'da 1991-1993 yılları arasında emekli aylıklarındaki indekse bağlı artışlar durdurulmuştur. İtalya'da emekli aylıklarının hesabında son 5 yıl dikkate alınırken; daha sonra bu sürenin son 10 yıl'a yükseltildiği; Fransa'da en yüksek kazanç sağlanan 10 yıllık süre dikkate alınırken daha sonra bu sürenin 25 yıla çıkarıldığı; ayrıca Kanada'da 1989'da muhtaçlara sağlanan yaşlılık aylığının düzeyinin direkt olarak toplanan vergi gelirleri düzeyine bağlandığı görülmektedir. (ISSA, 23)

Sosyal güvenlik harcamalarının azaltılması çabası sadece emekli aylıklarına yönelik değildir. Aynı çaba sağlık hizmetleri alanında da mevcuttur. Örneğin, "Blum" reformu ile Almanya'da harcamaların kısılması amacıyla, sağlık sigortası alanında bir taslak paketin geliştirildiği; pakette, sigortalıların tedavi hizmetleri maliyetinin % 10'unu ve hastane masraflarına ilişkin olarak da günlük 11 Alman Markını ödemelerinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca sözkonusu tedbirlerde diş protezlerinde sigortalılara yapılan geri ödemelerde de sınırlamalar getirilmektedir. (ISSA, 29)

Benzer tedbirler İsviçre, Norveç, Avusturalya ve Finlandiya'da da sözkonusudur. Ayrıca Yeni Zelanda'da sağlık hizmetleri daha önce tamamen bedava iken; 1992 yılının başlarında tedavi ve hastane hizmetlerinde maliyetlerin % 30'una varan bölümünün ve ilaçlarda da %15'lik kısmının sigortalılarca ödenmesini içeren çeşitli tedbirlere başvurulduğu görülmektedir. (ISSA, 40)

Sonuç itibariyle sigortalıların prim yükünün artırılması, sağlık hizmetleri maliyetlerinin gittikçe artan kısmının sigortalılara ödettirilmesi ve sağlanan hakların azaltılmasını içeren tedbirler, dünyada yaşanan mevcut finansman krizinin aşılmasında uygulamaya sokulan yaygın politikaları teşkil etmektedir.

2.1.2. Finansman Yönteminin Değiştirilmesi

Sosyal güvenlik kuruluşlarının finansmanında dağıtım yönteminden kapitalizasyon yöntemine dönülmesi önerilmektedir.

Dağıtım yöntemi gerçekte açık bütçe finansmanından başka bir şey değildir. Devlet emekli olduklarında geri ödemek üzere çalışan sigortalılardan borç almakta ve bunu mevcut emeklilere ödemektedir.

Demografik değişimle birlikte mevcut prim oranlarının artırılmaması yada gelecekte ödenecek aylıkların düşürülmemesi halinde; sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman krizi kaçınılmaz olmaktadır. Örneğin Amerika'da 1990 yılında % 18,5 olan yaşlı nüfus bağımlılık oranının 2030 yılında % 31,7'e tırmanması beklenmektedir. Bu durumda, mevcut emekli aylıkları ikame oranlarının aynen sürdürülmesi halinde, primlerin gelecek yüzyılın birinci çeyreğinde % 50'den fazla artırılması gerektiği ifade edilmektedir. Aksi halde prim oranlarının sabit kalması durumunda ödenecek olan emekli aylıklarının büyük oranda düşmesi sözkonusu olacaktır. (Browning, 1979: 191-192, 202-203; Feldman, 1998:3)

Ayrıca iktisadi büyümenin yavaşladığı dönemlerde fon getirileri iktisadi büyümenin üzerinde seyretmekte ve dolayısıyla dağıtım yönteminin emeklilere olan alternatif maliyeti de daha yüksek olmaktadır. (Feldman, 3)

Halbuki kapitalizasyon yöntemine dayanan finansman modelinde biriken fonların getirisi hem sosyal güvenlik kuruluşlarının gelir kaynaklarından birisini teşkil etmekte ve hemde iktisadi kriz dönemlerinde yüksek faiz getirisi nedeniyle daha yüksek aylık düzeylerine imkan sağlamaktadır. (Browning, 191-192, 202-203)

Zaten uzun vadeli sigorta kolları, genelde finansman yöntemi olarak kapitalizasyon modelini seçmelerine rağmen, fonların eritilmesi nedeniyle fiilen ve zorunlu olarak dağıtım yöntemine geçmişlerdir. Bu süreç aslında sosyal güvenliğin finansman krizinin ilk aşamasıdır.

Bu nedenle tekrar dağıtım yönteminden kapitalizasyon yöntemine geçiş önerilmektedir. Öneriye göre, önce sigorta primlerinin yükseltilmesi yoluyla ek bir fonun oluşturulması; sözkonusu prim artışlarının emekli aylıklarına yansıtılmaması ve böylece yeterli bir birikim sağlandıktan sonra sigorta prim oranlarının düşürülmesi; dolayısıyla biriken fonların getirilerinin ileride

bağlanacak olan aylıkların finansman kaynağı olarak kullanılması teklif edilmektedir. Nitekim Amerika'da 1983 yılında sosyal güvenlik sisteminin finansmanında dağıtım yönteminden kısmen fon yöntemine geçildiği ifade edilmektedir. (Mıtchell, 1998: 860)

Ancak böyle bir geçiş süreci orta ve yaşlı kesimin üzerine ek bir külfet yükleyeceği için böyle bir reform alternatifinin hayata geçirilmesi ihtimali pek yüksek değildir.

2.2.Kamu Sosyal Güvenlik Kuruluşlarının Fonksiyonlarının Kısmen Munzam Sandıklara Devri

Ülke ekonomileri içerisinde bulundukları düşük büyüme seyri, yüksek işsizlik düzeyleri ve büyük bütçe açıkları ile sosyal güvenliğin finansman açıklarının giderilmesinde yeterli mali kapasiteye sahip bulunmamaktadırlar. Yüksek prim oranları yada yüksek vergi politikaları yoğun toplumsal tepkilere yol açmaktadır. Bu nedenle mevcut siyasal iktidarlar kamu sosyal güvenlik kuruluşlarının emekli aylığı giderlerini azaltıp; kontrol altına almanın yollarını araştırmaktadır. Bu durumda kamu programlarına ek olarak gelir sağlayan özel munzam sandıklar bir çare olarak görülmektedir.

Başta İngiltere olmak üzere bir çok batı ülkesinde, munzam sandıklar teşvik edilerek kamu programlarının yükünün azaltılması eğilimi hakimdir. İngiltere'de özel sektör sandıkları lehine geniş düzenlemeler yapılmaktadır. Bu tür sandıklarda işveren ve işçi tarafından ödenen primler, bu primlerden oluşan fonların faizleri, yeniden kapital değerlemesi ve sözkonusu sandıklarca ödenen emekli aylıkları vergiden muaf tutulmaktadır. (Pestieau, 1984: 46; Ward, 1984:26)

Hemen belirtelim ki munzam sandıklar işletme düzeyinde ve ulusal düzeyde uygulanabilmektedir. Amerika, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde işletme düzeyinde ve Fransa, Hollanda ve İtalya gibi ülkede de düzeyde uygulanmaktadır. Yine bu programlar genellikle işletme düzeyinde uygulananlarda ise mecburidirler. İkinci kategoriye giren ülkelerde munzam programların sonradan mecburi hale getirildiği görülmektedir. Örneğin Fransa'da daha önce toplu iş sözleşmeleriyle isteğe bağlı olarak oluşturulan munzam programlar 1972 yılında zorunlu hale getirilmiştir. (Pestieau, 32)

Ayrıca munzam programlar sadece emeklilik alanına mahsus da değildir. Örneğin Amerika'da yapılan toplu sözleşmelerle, işsiz kalanlara işsizlik ödeneklerine ek olarak işsizlik ödeneği ve sağlık yardımı sağlamak üzere de işyeri düzeyinde munzam programların oluşturulduğu müşahede edilmektedir. (Montgomery ve Davis, 1990: 75-87)

Bugün gelişmiş ülkelerde munzam sandıklara ağırlık vererek kamu sosyal güvenlik programlarının yükünü azaltma politikaları mevcut finansman

krizinin aşılmasında alternatif bir araşıyışı temsil etmektedir. Bu nedenle özellikle Avusturya'da 1990 yılında işletmelerde munzam sandıkların kurulmasını teşvik eden iki yasa çıkarılmıştır. Diğer gelişmiş ülkelerde de benzeri gelişmeler sözkonusudur. (Mızrak, 1993:44; Duskın, 1992: 7)

2.3. Sosyal Güvenliğin Özelleştirilmesi

Sosyal güvenliğin özelleştirilmesi en radikal reform alternatifini teşkil etmektedir. Bu öneri modern sosyal güvenlik sisteminin sadece kullanımdan kaldırılarak; sosyal güvenliğin tekrar bireysel sorumluluğa bırakılmasını ve geliri asgari yaşam düzeyine yetmeyen bireylere devletçe yardım yapılması esasına dayanmaktadır.

Sosyal güvenliğin özelleştirilmesi gelişmiş endüstri ülkelerinde ciddi bir alternatif olarak ele alınmamaktadır. Ancak Şili, Peru ve Bolivya gibi gelişmekte olan Latin Amerika ülkelerinde sosyal güvenliğin özelleştirildiği görülmektedir.

Şili'de (Gillion ve Bonnilla, 1992: 170-184; Castillo, 1993: 407; Mızrak, 45-46; Issa, 38; Akyıldız, 170-210) 1980 yılına gelindiğinde aşırı türlere ayrılmış, 36'yı aşkın değişik emekli aylığı ödeme şekline sahip; 100 civarında birbirinden ve birbiriyle uyumsuzluk içerisinde bulunan karmakarışık bir organizasyon sözkonusudur. 1960 yılında 8/1 olan aktif/pasif oranı ise 1980'de 2/1'e düşmüştür. Tamamen yapısal, finansal ve idari problemlerin içerisinde olan mevcut sistem 1981 yılında özelleştirilmiştir.

Yeni sistem temelde bireysel fon yöntemi ve mecburilik ilkesine dayanmaktadır. Yaşlılık sigortası özel emeklilik fon kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Özel malüllük ve ölüm sigortaları sektörel düzeyde oluşturulmuş olup; finansman modeli ağırlıklı olarak dağıtım yöntemine dayanmaktadır. İş kazası ve meslek hastalığı sigortası, özel sigorta şirketlerince grup sigortası şeklinde yapılmaktadır. Sürekli iş göremezlik ödenekleri kanunla ve geçici iş göremezlik ödenekleri de toplu sözleşmelerde belirlenmektedir.

Hastalık ve analık sigorta hizmeti, kamu çalışanlarına kamu; özel kesimde çalışanlara da özel kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. Özel sağlık sigortalarınca sağlanan ödenekler sigorta sözleşmelerine göre değişir; ancak kamu sistemince sağlanan düzeyden daha düşük olamaz. Ayrıca geliri yüksek olan çalışanlar, isterlerse, mevcut kamu sistemi içerisinde yer alan genel sağlık sigortasından çıkarak özel sağlık sigortalarına geçebilirler. Aile ödenekleri sigorta fonksiyonu kar amacı gütmeyen özerk kuruluşlarca icra edilir. Bu kuruluşlar işçi ve işverenlerce birlikte yönetilirler. Ayrıca Refah İdaresi Kurumu tarafından yönetilen aile ödenekleri sigortası da mevcuttur.

Yeni sistemde iş verence ödenen iş kazası ve meslek hastalıkları primi ve sigortalı ve devletçe finanse edilen aile ödenekleri primleri hariç; diğer

bütün sigorta primleri sadece sigortalılar tarafından ödenir. Ayrıca hiç bir gelire sahip olmayan muhtaç kimselere devletçe yardım aylığı verilmektedir.

Şili sistemi çeşitli boyutlarıyla eleştirilmektedir. Sistemin devlet bütçesi üzerindeki baskısı artmıştır. Emekli aylıklarının düzeyi, belirli oranda, prim ödeme gün sayısı, fon yatırımlarının getirisi, reel ücretlerin seyri ve sigortalının yaşam süresine bağlıdır. Ülkenin içerisinde bulunduğu ekonomik şartlar dahilinde sistemin yeterli düzeyde emekli aylığı sağlayacağından şüphe duyulmaktadır.

Ayrıca devlet sübvansiyonlarının daha fazla artmasından endişe duyulmakta olup; sistemle birlikte oligopolostik bir sektörün ortaya çıktığı ileri sürülmektedir.

Sistem Uluslararası Çalışma Örgütünün (ILO) 35, 37, 38, 102 ve 128 no'lu sözleşmeleri ile de uyuşmamakta;dolayısıyla bu boyutlarıyla da eleştirilmektedir.

2.4. Karma Model Önerileri

Kamu ve özel modellerin karışımı yeni modeller de önerilmektedir. İsveç'te önerilen model bu tür arayışlar için güzel bir örnek teşkil etmektedir.

İsveç'te İsveç ve Şili modellerinin iyi niteliklerinin biraraya getirildiği yeni bir model önerilmektedir. (Vittas, 1993:113-134) Sözkonusu bu model üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm İsveç sisteminde olduğu gibi tek düze asgari aylık ile kazançla ilişkilendirilmiş aylığı kapsamaktadır. Tek düze aylık ortalama kazancın % 15'i veya % 20'si kadar olacaktır. Kazançla ilişkilendirilmiş aylığın tutarı sigortalının çalışma hayatı boyunca elde ettiği net kazancı üzerinden hesaplanacak ve ortalama net gelirin %15'i yada %20'si kadar olacaktır.

Sistemin ikinci bölümü tamamen Şili modeli içerisinde düzenlenmektedir. Bu bölüm içerisinde de sigortalının hayat boyu elde ettiği ortalama net kazancın % 30 veya % 40'ına eşit bir aylık bağlanması öngörülmektedir. Sözkonusu bölüm itibarıyla her sigortalı kendi bireysel fon hesabına sahip olacak, istediği fon kuruluşunu seçecek ve sözkonusu fonlar özel sektör idaresinde olacaktır. Ayrıca sistemin üçüncü bölümünü ise ek gönüllü programlar (isteğe bağlı munzam sandıklar) oluşturmaktadır.

İsveç'e benzer biçimde Amerka' da da yaşlılık sigortasına ödenen % 12,4 oranındaki primin % 2' sinin bireysel emeklilik hesabına benzer şekilde özel sektörde yatırım olarak değerlendirilmesi; (Schnepper, 21) ayrıca ülkemizde zorunluluk esası ve sosyal sigorta kuruluşları ile bireysel tasarruf fonlarına dayanan iki ayaklı bir sistem önerilmektedir. (TÜSİAD, 1997:102-126)

3. Sosyal Güvenlikte Reform Alternatiflerinin Toplumsal Talepler Açısından Konumu

1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve 1961 tarihli Avrupa Sosyal Şartı başta olmak üzere uluslar arası kabul edilmiş diğer belgelerle sosyal güvenlik hakkı 20. Yüzyıl insanlığının ortak değeri haline gelmiştir. (Dilik, 1991:3-4; ve Kocaoğlu, 1997: 88) Bu bağlamda kollektif sorumluluk anlayışına dayalı bir sosyal güvenlik sisteminin kurulması bireyler için bir hak ve devletler için de bir görev teşkil etmektedir. (Kocaoğlu, 316,317) Esasen sosyal güvenliğin sağlanması, günümüzün çağdaş devlet anlayışı olan sosyal devletin en temel fonksiyonlarından birisini oluşturmaktadır. (Flora ve Heidenheimer, 26-28; Wilensky, 1975: 86)

Sosyal devlet ise sosyo-ekonomik eşitsizliklerin azaltılması bağlamında siyasal sosyal hakların kurumlaşmış olduğu bir devlet modelidir. (Flora ve Heidenheimer, 22)

Bu model içerisinde siyasal ve iktisadi iktidarı büyük ölçüde siyasal partiler, baskı grupları ve diğer sivil toplum örgütleri arasında paylaşılmaktadır. Bu bağlamda başta sendikal örgütler olmak üzere çeşitli baskı ve çıkar gurupları sosyal devletin fonksiyonlarının üretilmesinde temel sosyal dinamikleri oluşturmaktadır. (Göze, 1984:116-151, 264-274) Çoğulcu ve katılımcı demokratik süreç içerisinde, seçilebilme kaygısı içerisindeki politikacılar ile toplumda sesini yükseltebilen baskı guruplarının etkileşimi daima toplumsal talepleri artırma yönünde bir eğilime sahiptir. (Yayla, 1992: 91, 128-129; Yayla, 1993: 185-189)

Buna karşın bu taleplerin mali külfetini karşılamak üzere vergi ve prim oranları artırmaya ve ekonomideki durgunluğu aşmak için diğer istikrar tedbirlerini almaya yönelen hükümetler ise başta sosyal devletin temel dinamikleri olan baskı grupları olmak üzere toplum tarafından sergilenen dirençle karşı karşıya gelmektedir. (Browning,1979: 203; ILO, 1986: 7)İşte bu bağlamda sosyal güvenlik sistemlerinin finansman açıklarının azaltılması ve sosyal güvenlik hizmetinin daha etkin sunumuna yönelik olarak önerilen reform alternatifleri ile bu alternatiflerin, en azından kısa dönemde, beraberinde getirdiği külfeti yüklenmek istemeyen sosyal dinamikler bir biriyle çelişmektedir.

4. Sonuç

İçerisinde bulunduğumuz 20. Yüzyılın son çeyreğinde dünyamız iktisadi, sosyal ve siyasal alanda müthiş bir dönüşüm geçirmektedir. Globalleşme süreci içerisinde finans kapitalin ön plana geçtiği yeni bir ekonomik yapılanma süreci, her alanda liberalizasyon eğilimini bütün dünyada hakim kılmış gözükmektedir.

Keynesyen düşünceye duyulan inancın sarsılması, sonuçta sosyal devletin sorgulanması ve yeniden yapılandırılması fikrinide beraberinde getirmiştir. Global ölçekte yaşanan kriz, sadece ekonomide değil; aynı zamanda sosyal ve siyasal alanlarda da yeni yönelimlere yol açmıştır.

Bu bağlamda hem ekonomide ve hem de sosyal güvenlikte ortaya çıkan mali kriz; sosyal güvenlik alanında özel insiyatife daha fazla ağırlık tanıyan yeni reform önerilerinin ortaya çıkışına neden olmuştur.

Böylesi bir gelişme pek haksızda değildir. Çünkü sosyal güvenlik kuruluşlarının finansman krizi ile iktisadi kriz arasında birbirlerini besleyici bir iç bağlantı sözkonusudur.

Dünya ülkelerinde bağımlı nüfusun genel nüfus içerisindeki payının sürekli artışı, sözkonusu ülkelerde sosyal güvenlik sistemlerinin finansman krizinin önemli bir kaynağı olmaya devam edmektedir.

Sağlık hizmetlerinin maliyetindeki sürekli artış ve insanların sağlık hizmetlerine olan talebindeki sürekli genişleme; buna karşın sosyal güvenlik sistemlerinin finansman kaynaklarının bu gelişmeye ayak uyduramaması, mevcut finansman açıklarını ağırlaştırmaktadır.

Ayrıca mevcut sosyal güvenlik sistemlerinin aşırı bürokratik ve karmaşık olması ve bazı kesimlerin sosyal güvenlik ihtiyacına cevap vermemesi gibi nedenlerle etkili sorunu içerisinde olduğu görülmektedir.

Bu nedenlerle mevcut sistemlerin ıslahından sosyal güvenliğin özelleştirilmesine kadar çeşitli reform alternatifleri sunulmaktadır.

Ancak bütün bu reformların temel nedenlerinin başında finansman krizinin olması, sonuçta bir bedelin ödenmesini ya da sosyal güvenlik haklarının daraltılmasını gerektirmektedir.

Halbuki sosyal devletin iç dinamikleri sosyal güvenlik haklarının genişletilmesi; buna karşın toplumun yüklendiği külfetin azaltılması yönünde bir paradoksu beraberinde getirmektedir.

Bu süreç, daha uç bir alternatif olan özelleştirmeyi baştan imkansız konuma sokmaktadır. Buna karşın mevcut sistemlerin ıslahı ve kamu sosyal güvenlik kuruluşlarının fonksiyonlarının kısmen munzam sandıklara devri muhtemel alternatif olarak algılanabilir.

Ancak burada da yukarıdaki süreç gözden ırak tutulmamalıdır. Herşeyden evvel sosyal devletin iç dinamikleri ve sosyal devletin kaynağını oluşturan anayasal hükümler asgari sosyal güvenlik ihtiyacının yine kamu kurumlarınca üretilmesi yönünde sonuç doğuracaktır. Bu nedenle sosyal

güvenlikte bu çerçeveye uygun reform alternatiflerinin gerçekleşme şansına sahip olabileceği ifade edilebilir.

ABSTRACT

Social security organizations have still been in financial crisis all over the world. The main causes of the financial crisis have been maturation of population, permanent rise of health service prices, economic crisis, the fact that the funds of social security organizations can be invested in productive fields, and like these. Also, existing systems have been in trouble of productivity from the point of view of supplying social security service. So, some alternative solutions have been proposed. However, the liberalism, getting popular from the mids of 1970's, makes the most acceptable the alternatives which prefer individual responsibilty. But this fact disputes the internal dynamics of social state.

KAYNAKÇA

AKYILDIZ Hüseyin, (1995), Sosyal Güvenliğin Özelleştirilmesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

BARRY Norman, (1989), (Çev. Cevdet AYKAN), *Yeni Sağ*, Ankara.

BATIREL Ö. Faruk, NADAROĞLU Halil ve SEVİĞ Veysi, (1993), "Sosyal Güvenliğin Finansmanı", Sosyal Güvenlik Özel ihtisas Komisyonu Raporu, TOBB Yayını, Ankara.

BROWNİNG Edkar K., (1979), "The Politics Of Social Security Reform" *Financing Social Security*, Edited By Colin D. Combell, Washington D.C.,

CASTILLO Raul Bustos, (1993), "Analysis of a National Private Pension Scheme: The case of the Chile, Comments", ILR, Vol. 132, No. 3.

DİLİK Sait, (1992), "Erken Emeklilik gelecek İçin güven Vermiyor", *İşveren Dergisi*, XXX, Aralık.

DİLİK Sait, (1991), *Sosyal Güvenlik*, Ankara.

DILNOT Andrew, (1989),"Social Security Policy, Defining the Borders of the state" *The Economic Borders of the State*, Oxford University Press, New-York.

DPT, (1996), Uluslar arası Ekonomik Göstergeler.

DRUCKER, Peter F., (1994), (Çev. Belkıs ÇORAKÇI*) Kapitalist Ötesi Toplum*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

DUSKIN Elizabet (1992), "Changing the Mix of Public and Private Pensions: the Issues", *Private Pensions and Public Policy*, OECD, No. 9.

GILLION Colin, ve BONNILLA Alejandro, (1992), "Analysis of a National Private Pension Secheme: the Case of Chile, ILR, Vol. 131, No. 2.

GORDAN, Margaret S, (1990), *Social Security Policies in Industrial Countries*, A Comparative Anlysis, Cambridge University Press, New-York.

GOUGH Ian, (1979), *The Political Economy of Welfare State*, Macmillian Press Lmt's Press, Hong-Kong.

GÖZE Ayferi, (1984), *Liberal, Marxist, Faşist ve Sosyal Devlet Sistemleri*, İstanbul.

GÜZEL Ali, (1993), "Sosyal Güvenlik Kavramı, Doğuşu ve Tarihsel Gelişimi", Sosyal Güvenlik Özel İhtisas Raporu, Ankara: TOBB Yayını.

GÜZEL Ali ve OKUR Ali Rıza, (1992), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, İstanbul.

FELDMAN linda, (1998), "Linking Social Security To Stocks: A Good Idea?, Chritian Sience Monitor, Vol. 90, Issue 201, September 10.

FLORA, Peter ve HEIDENHEIMER Arnold J., *The Historical Core and Changing Boundaries of Walfere State*.

HAGEMAN Robert P. ve NICOLETTI Giusepp, (1989), *Agein Populations: Economic Effects And Implications For rublic Finance*, OECD Press.

ILO, (1986),Into the Twenty First Century: The Developments of Social Security, ILO Press, Ceneva.

ISSA. "Developments And Trends In Social Security 1990-1992", *International Social Security Review*, nol. 45, 4/92.

KEILER, Frank M., (1978), *Can We Afford Early Retirement*, The Johns Hopkins University Press, London.

KOCAOĞLU Mehmet, (1997), Sosyal Politika, Ankara.

MITCHELL Donn, (1998), " Against Privatization: the Genius Of Social Security", *Christian Century*, Vol. 115, Issue 25, september 23.

MIZRAK Nihal , (1993), "Sosyal Güvenlik Alanında Gelişmeler ve Bir Özelleştirme Örneği:Şili Özel Emeklilik Sistemi", *Mülkiyeliler Dergisi*, C. 17, S. 152.

MONTOGOMERY, Edward ve DAVIS Otto A., (1990), "Private Income Security Schemes in Times of Crisis: A Case Study of US Steel", *Labour And Socieky*, Val. 15, No. 1.

NAISBITT John ve ABURDENE Patricia (Çev. Erdal Güven), *Megatseds 2000*, İstanbul.

OECD, (1992), The Reform Of Health Care: A Comparative Analysis Of Seven OECD Countries, Health Policy Studies, No: 2, Paris.

PESTIEAU, Pierre, (1984), "The Distribution of Private Pension Benefits: How Fair is It?", *Private Pensiions and Public Policy*, OECD Press.

PHILLIPS, A.W.; (1969), "The Unemployment and Rate of Money Wages Rates in the United Kingdom 1861-1957", *Edited by R.J. BALL ve P. DOYLE Penguin Books*, Middlesex.

SCHULZ James H., (1993), "Economic Support In Old Age: The Role Of Social (Insurance In developing Countries", *The Implications for Social Security Of Structural Adjustment Policies*, ISSA, Geneva.

SCHNEPPER JEFF A., "Can You Avoid Getting Ripped Off By The Social Security System?", *USA Today Magazine*, Vol. 127, Issue 2642.

TAYLOR-GOOBY Peter ve DALE Jennifer,(1981), *Social Theory and Social Welfare*, Great Britain.

TÜSİAD, (1997), *Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Yeniden Yapılanma*, İstanbul.

VITTAS, Dimitri, (1993), "Swiss Chilanpore, The Way Forward for Pension Reform?" *The Implications for social Security of Structural Adjustment Policies*, ISSA Press, Geneva.

YAYLA Atilla, (1992), *Liberalizm*, Ankara.

YAYLA Atilla, (1993),*Özgürlük Yolu Hayek' in Sosyal Teorisi*, Ankara.

WARD Joseph H., (1984), "Legal Status Organization of Functioning of Occupational Pension Secheme", *Occupational Pension Schemes*, Geneva

WILENSKY Harold L., (1975), *The Welfare State And Equolity, Structural And Ideological roots Of Public Expenditure*,University Of California Press, London.